

Guia docent 2059822 - CCM – Cultures del Món

Unitat responsable: Universitat Politècnica de Catalunya

Última modificació: 22/04/2022

Unitat que imparteix: 205 - ESEIAAT - Escola Superior d'Enginyeries Industrial i Aeroespacial i Audiovisual de Terrassa - UPC - Campus de Terrassa

Titulació: Diploma Sènior Universitari en Ciència, Tecnologia i Societat

Curs: 2022 - 2023

Crèdits: 5.0

Idiomes: Català

PROFESSORAT

Professorat responsable: Carles Puig Pla (carles.puig@upc.edu)

Altres:

COMPETÈNCIES DE L'ASSIGNATURA

- Adquirir una perspectiva general de la diversitat de cultures del món.
- Situar en el seu context històric i geogràfic les cultures tractades en el curs.
- Construir una visió crítica en l'anàlisi de la multiculturalitat.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

Breu descripció dels continguts:

En l'entorn social en el que ens movem encara predomina una visió del món molt centrada en la cultura, la història i els aconseguiments científics i tecnològics occidentals. Aquesta assignatura pretén obrir aquesta visió i endinsar-se en cultures més allunyades de les que ens són més properes (europees i occidentals) i fer-ho tant en l'espai com en el temps.

En aquest sentit, es mostraran els principals trets de les grans tradicions culturals d'Àsia: la Xina, el Japó i l'Índia, tot donant a conèixer característiques bàsiques d'aquestes cultures (història, llengua, manifestacions artístiques, gastronomia, corrents de pensament) i també alguns dels seus aconseguiments en camps com la ciència o la tècnica.

També es posaran de manifest les relacions entre religió i cultura en el cas de les cultures musulmana i jueva; la força de la tradició oral que es manifesta en la cultura aborígen australiana; el condicionament dels climes extrems en cultures com les dels inuit o els beduïns; la gran diversitat de les cultures del continent africà, així com algunes de les principals aportacions de cultures precolombines gairebé desaparegudes (maies i inques).

GRANS CULTURES DE L'ÀSIA

La cultura xinesa

La cultura xinesa és una de les més antigues i complexes del món. L'Imperi Celest no només va destacar per la seva capacitat inventiva sinó també pels seus corrents de pensament (confucianisme, taoisme...). Els xinesos conserven unes característiques culturals pròpies ben diferents de les occidentals com ara la llengua, escriptura, cal·ligrafia, literatura, pintura, poesia, música, medicina, gastronomia...)

La cultura japonesa o nipona

Es presentarà una introducció a aquest país insular de l'Orient Llunyà, situat al Cinturó de foc del Pacífic, tot mostrant la seva diversitat territorial, diverses singularitats de la cultura japonesa, així com una visió sintètica de la història del País del sol naixent i algunes de les contribucions nipones al món de la tecnologia.

La cultura de l'Índia

Les tradicions culturals del subcontinent indi es remunten al II mil·lenni aC i han conformat una societat multicultural i multireligiosa. Influïda per l'hinduisme, el budisme o la cosmologia del jainisme, a l'Índia han aparegut una gran diversitat de tradicions i costums (sistema d'estratificació social en castes, normes d'educació i de relació social, matrimonis concertats...) i manifestacions artístiques (dansa, música,...). Cal destacar que les matemàtiques índies van introduir el sistema decimal posicional i que els seus numerals van evolucionar fins a transformar-se en els nostres números actuals.

TRANSMISSIÓ ORAL I CULTURA

La cultura dels aborígens australians

Segurament és la cultura viva més antiga del planeta, la qual, sense llengua escrita, s'ha transmès a través de relats i cançons. El nucli de la seva cultura és un conjunt de llegendes, El Temps del Somni, i el monòlit Uluru és considerat pels indígenes australians un lloc sagrat. El didjeridú, el bumerang, l'ordenació en forma espiral o el seu particular origen antropològic confereixen als pobles aborígens australians una singularitat extrema, a banda de ser considerats els primers astrònoms de la història.

RELIGIÓ I CULTURA

La cultura islàmica o musulmana

Les pràctiques culturals dels pobles islamitzats estan molt influenciades per la religió. L'Alcorà i la Sunna són les fonts de l'Íslam i els cinc pilars de la fe, el pelegrinatge a la Meca, els hàbits en el menjar, la música o l'arquitectura de les mesquites formen part de la cultura musulmana. Cal no confondre però musulmà amb àrab. Només el 20% dels musulmans són àrabs, la resta pertany a altres tradicions culturals o ètniques, tot i que la llengua àrab és la llengua litúrgica de l'Íslam. Existeix també, però, una literatura àrab de ficció (Les mil i una nits, Aladí i la llàntia meravellosa, Alí Babà i els 40 lladres, Sinibals el marí). Cal dir que la física, les matemàtiques, l'astronomia i la medicina van tenir moments d'esplendor en el món islàmic.

La cultura jueva

En el cas del poble jueu es fa difícil separar allò que és sagrat d'allò que és profà. Els jueus posseeixen una identitat etnoreligiosa, però degut a la diàspora del poble d'Israel, fins al segle XX la seva va ser una cultura d'emigrants, barreja de produccions culturals pròpies del judaisme i les hibridacions sofertes. Els jueus ortodoxes trien regir les seves vides pels codis ètics, morals i religiosos del judaisme. Les pràctiques del judaisme es regeixen per la Torà. Alguns costums com la circumcisió, el descans del sàbat, el ritus del trencament d'una copa en les noces, el menjar caixer (kosher), la separació d'aliments, l'ús de la quipà, les normes de dol o de la vestimenta, etc. formen part de la cultura jueva.

CLIMA I CULTURA

La cultura dels inuit

Els inuit va ser l'ètnia més estesa geogràficament al llarg de les regions àrtiques de Rússia, Alaska, Canadà i Groenlàndia. La seva manera de viure ha estat marcada per les dures condicions físiques del clima àrtic. S'ha divulgat la idea que el seu habitatge típic era l'iglú però durant els períodes freds el més habitual va ser el de pedra i turba, i a l'estiu tendes de pell de caribús (rens). Els costums i la cultura dels inuit estan enfocats a assegurar la seva supervivència: ús de trineus; caça de foques, morses, mamífers marins i caribús; repartiment de tasques per sexes; manteniment del qulleq (làmpada d'esteatita alimentada amb oli de greix animal), etc.

La cultura dels beduïns

Els beduïns (habitants del desert) són àrabs nòmades que viuen als deserts (Aràbia, Jordània, Síria i parts del Sàhara) i s'organitzen en tribus liderades cadascuna per un xeic. Posseeixen camells, cabres, ovelles i es desplacen constantment a la recerca d'aigua i pastures (tot i que alguns, darrerament, s'han fet sedentaris a la vora del desert) i es dediquen al comerç. La seva vida errant pels deserts reafirma una cultura mil·lenària que sobreviu i defensa un estil de vida malgrat el progrés. Les condicions climàtiques condicionen la roba que porten (lleugera per la calor -el thawb, els kirbs...), el lloc on viuen (tendes rectangulars de pell de camell o cabra), l'alimentació que tenen (llet, ghee -un tipus de llard-, pa àzim de blat, dàtils...) i la forma de viure i organitzar-se.

DIVERSITAT CULTURAL AFRICANA

Cultures d'Àfrica

El continent africà conté una enorme diversitat ètnica, cultural i lingüística. L'existència d'aquesta gran quantitat d'ètnies fa que trobem centenars de cultures diferents al continent africà i no es pugui parlar d'una cultura africana. Així, els berebers, els zulús, els himbes, els mursi, els massais, els pigmeus, els bosquimans, els dinkes, els tutsis o els tuaregs, per posar uns pocs exemples, són grups culturalment ben diferenciats. Es mostraran alguns casos particulars.

CULTURES PRECOLOMBINES

La cultura dels maies

Els maies van establir una notable cultura precolombina a Mesomèrica i encara trobem milers de descendents que parlen dialectes de la llengua maia. En el imperi maia existien impressionants ciutats-estats com Tikal (Guatemala), Palenque (a l'estat de Chiapas, Mèxic), Copán (Honduras) o Altún Ha (Belize) i espectaculars piràmides esglaonades. L'organització social i els ritus amb sacrificis humans, les tècniques agrícoles, el comerç de jade, obsidiana, plomes de quetzal, cotó, sal i cacau o les modificacions dels trets físics d'algunes persones, formen part de la seva cultura. A banda d'un sistema d'escriptura basada en un conjunt complex de glifs, els maies van deixar un llegat científic: van desenvolupar el concepte del zero i un sistema de numeració en base 20, van realitzar observacions astronòmiques molt precises i van disposar d'un calendari cíclic (el calendari maia).

La cultura dels inques

L'entitat política i administrativa precolombina més gran i avançada fins l'arribada dels conqueridors espanyols va ser l'Imperi inca (Tahuantinsuyo). Els inques van establir una impressiona xarxa vial, l'anomenat Camino real de 5200 km, anava des de Quito (Equador) a San Miguel de Tucumán (Argentina), tot travessant els Andes amb cims de més de 5.000 m. Van disposar de tècniques avançades d'agricultura i enginyeria, especialment del treball amb pedra, d'un sistema de correu i d'hostals o tambos repartits al llarg del seu territori per proveir d'allotjament i menjar als viatgers.

Van usar tècniques de conservació dels aliments. Tot i que no van usar la roda i la seva literatura va ser de transmissió oral (en quítxua), van disposar del calendari inca, van fer registres numèrics amb quipus (cordes proveïdes de nusos) i van practicar trepanacions i momificacions entre d'altres aconseguints.

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ

Es consideren aprovades les persones matriculades que assisteixin al 80% de les classes.

Es proposaran activitats addicionals "optatives" per augmentar la qualificació les quals poden consistir en la possibilitat de lliurar un petit treball o investigació personal sobre un tema relacionat amb l'assignatura o fer una breu presentació a classe en format de grups petits.

BIBLIOGRAFIA

En cada tema es veuran fonts i referències específiques.

Com a bibliografia amb caràcter molt general poden ser d'utilitat:

Mosterín, Jesús (2009) *La cultura humana*, Barcelona, Espasa Libros.

Ferguson, Niall (2012) *Civilización: Occidente y el resto*, México, Debate.